

Nr 453.

Av herr **Lundquist** i Rotebro, i *anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 229, angående beredande av stöd åt insättare i vissa sparbanker, m. m.*

I proposition nr 229 till innevarande års riksdag har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen vissa åtgärder från statens sida till stöd åt insättare i vissa sparbanker, som på grund av iråkat obestånd inställt sina betalningar.

Enligt vederbörande departementschefs uttalande i propositionen är orsaken till de ifrågavarande bankfallissemangen att söka däri, att de olika bankledningarna vid rörelsens bedrivande i flera avseenden åsidosatt de fordringar, som måste ställas på en sparbanksledning, och att bl. a. i åtskilliga fall såväl inlåning som utlåning ägt rum på sätt, som »uppenbarligen icke står i överensstämmelse med bestämmelserna i sparbankslagen».

Vidare har den verkställda utredningen ådagalagt, »att den nuvarande tillsynen över sparbanksväsendet genom länsstyrelserna och av dessa förordnade allmänna ombud icke fungerat på ett tillfredsställande sätt». Det allvarliga i sistnämnda förhållande framhäves ytterligare genom departementschefens uttalande om angelägenheten av att kontrollen över sparbankerna »ordnas på ett mera rationellt och effektivt sätt än vad nu är fallet».

Med stöd av vad anförts torde det få anses vara synnerligen tungt vägande billighetsskäl, som tala för, att det allmänna träder hjälpsamt emellan.

Kungl. Maj:ts förslag går ju även ut på en sådan hjälpaktion från statens sida. Emellertid synes det kunna ifrågasättas, om icke de skäl, som i propositionen anförts till stöd för statsingripande, borde föranleda hjälp från det allmännas sida i något större utsträckning än vad i propositionen föreslagits.

Sålunda vill det till en början synas, som om redan beträffande de insättare, vilka enligt propositionen skulle i någon mån hjälpas, en förhöjning av bidraget i vissa fall vore motiverad. Jag syftar härutinnan när-

mast på de äldre insättarna, av vilka säkerligen det övervägande flertalet genom försakelser och sparsamhet under en lång följd av år sökt hopbrunga ett mindre kapital till stöd på ålderdomen och vilka nu nått så hög ålder, att de icke på nytt kunna spara något och näppeligen heller ha krafter och möjligheter att genom eget arbete försörja sig. Den ställning, dessa åldringar iråkat genom de nu timade bankfallissemanen, måste ju anses vara i alldeles särskild grad svår och behjärtansvärd. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle dessa äldre garanteras lika stor del av det insatta kapitalet som övriga insättare, undantagandes skolbarnen. En välvilligare behandling just av dessa gamla synes emellertid av de skäl, som ovan anförts, vara motiverad. Mycket starka billighetsskäl synas mig tala för, att dessa åldringar, förslagsvis alla insättare, som fyllt 60 år, i hjälpavseende jämnställas med skolbarnen och alltså tillförsäkras full betalning.

För erhållande av statsbidrag icke blott i här ovan berörda fall utan även i allmänhet synes det emellertid böra kunna fordras, att vederbörande insättare fullgjort sina skyldigheter i skattehänseende. De böra alltså ha deklarerat dessa bankfordringar och dessutom ha betalt dem påförda skatter. Då den hjälp från statens sida, som här kommer i fråga, ytterst blir en handräckning från landets olika skattebetalare, synes det nämligen icke vara för mycket begärt, att från statsunderstöd undantages var och en, som själv icke fullgjort sin lagenliga skatteplikt. Vidare bör det kontrolleras, att sådana, som uppbära folkpension, också till vederbörande pensionsmyndigheter uppgivit det kapital, som här är fråga om. En prövning av länsstyrelserna fall för fall torde därför böra ske, och för möjliggörande av en sådan synes böra föreskrivas, att utredningsmännen i Allmänna sparbanken eller andra vederbörande skola upprätta förteckning länsvis över samtliga insättare med angivande av deras tillgodohavanden såväl den 31 december 1928 som vid fallissemanget. Innan utbetalning verkställs, skulle länsstyrelsen sedan med ledning av denna förteckning granska insättarnas sista deklarationsblanketter, i vad dessa avse bankfordringar. Vidare skulle vederbörande insättare vara skyldig att förete kvitton å erlagd krono- och kommunalskatt under förslagsvis de 2 sist tilläandagångna åren samt dessutom genom intyg från vederbörande pensionsnämnds ordförande styrka att pensionstillägg icke åtnjutes eller, därest sådant utgår, att det här ifrågavarande kapitalet i vederbörlig ordning bragts till ifrågakommande myndigheters kännedom och alltså icke undandolts. Endast de, som vid denna prövning visat sig ha deklarerat det insatta kapitalet och betalt sin skatt, skulle få del av statsunderstödet.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle från statens stödaktion undantagas alla medel, som insatts för kommuners, bolags, föreningars och andra juridiska personers räkning. Skäl kunna givetvis anföras till förmån för en sådan utgallring. Men å andra sidan torde icke kunna förnekas, att åtminstone i vissa fall samma billighetsskäl, som enligt departements-

chefens mening tala för hjälp åt enskilda insättare, kunna med fog åberopas till stöd för ett statligt mellanträdande även när det gäller *kommunernas* inestående medel. Av meddelanden i pressen har framgått, att ett flertal redan nu synnerligen hårt skattetyngda landskommuner i mycket stor utsträckning haft sina egna medel insatta hos Allmänna sparbanken och därför skulle komma att råka i synnerligen bekymmersamt läge, för så vitt de icke kunna påräkna att återfå det insatta kapitalet eller åtminstone någon större del därav. I sådana fall som dessa synas mig mycket starka billighetsskäl tala för bidrag från statens sida. Kommunernas insatta medel äro ju avsedda för nödvändiga utgifter och måste således, i den mån de ej kunna utfås från banken, ersättas skattevägen. Att under sådana förhållanden, huru ömmande fallen än må kunna vara, helt utestänga alla kommuner från varje som helst statshjälp synes icke vara motiverat. I vilka fall och till vilket belopp statshjälp till kommunerna bör utgå, synes mig emellertid icke kunna bestämmas förrän efter en närmare undersökning, huru stora kapital de olika kommunerna ha inestående i de nu stupade bankerna, hur stor den ekonomiska bärkraften, d. v. s. huru stort antalet bevilningskronor i varje fall är och huru hög skattebördan för närvarande är. Det synes skäligt, att bidraget från statens sida utgår efter högre procent ju mera skattetyngd kommunen redan är och vidare att i de fall, då det endast rör sig om mindre tillgodohavanden, ersättning från statens sida över huvud icke skall ifrågakomma.

Då jag alltså anser, att i *ömmande* fall även kommunerna böra kunna erhålla bidrag av staten, men det knappast synes vara möjligt och ej heller torde vara erforderligt att redan i år fixera ersättningsbeloppen till kommunerna, synes mig riksdagen i år böra i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag till nästa års riksdag, i vad angår denna del av ersättningsfrågan.

Under åberopande av vad jag sålunda anført, tillåter jag mig hemställa,

att riksdagen ville i fråga om av Kungl. Maj:t föreslaget stöd till enskilda insättare i vissa sparbanker besluta,

dels att insättare, som fyllt 60 år, i hjälpavseende skola jämfästas med skolbarn och alltså tillförsäkras full betalning,

dels att för utfående av statsbidrag varje insättare skall styrka sig hava erlagt honom påförd krono- och kommunalskatt under de 2 sist tilländagångna åren och dessutom skall i vederbörlig ordning hava deklarerat det inestående kapitalet till såväl taxeringsnämnd som i ifrågakommande fall vederbörande folkpensionsmyndighet, samt

att riksdagen dessutom ville i skrivelse till Kungl.

Maj:t hemställa om utredning och förslag till nästa års riksdag, i vad angår ersättning i ömmande fall åt kommuner.

Stockholm den 24 april 1929.

R. Lundquist
i Rotebro.

I motionens syfte instämmer:

E. Eurén.
